

10. BÖLÜM SAĞLIK TURİZMİ¹

Öğr. Gör. Hakan AKAYDIN
Yüksek İhtisas Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
hakanakaydin@yiu.edu.tr

GİRİŞ

Sağlık Turizmi ile ilgili kavramsal çerçeveden önce sağlık ve turizm kavramlarına ayrı ayrı değinmek daha yerinde olacaktır. Sağlığa ilişkin tam genel kabul görmüş bir tanım yapılamamaktadır. Çünkü tanımlamaların yapılmaya çalışıldığı geçmiş dönemlerde, sağlık kavramına yönelik bakış açısında ciddi anlamda farklılıklar bulunmaktadır. Bu yönü ile sağlıklılık kavramı, gerçek anlamda tanımı yapılabilmesi güç kavramların arasında sayılmaktadır. Buna ilaveten, sağlığı tanımlamada kullanılan kavramların (normallik, iyilik, mutluluk vs) kişiden kişiye değişebilmesi ve soyut kavramlar olması, sağlık kavramını literatürde farklı şekillerde tanımlamanın sebepleri olarak değerlendirilebilir. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ/WHO) tarafından yapılan tanıma göre sağlık, “*yalnızca hastalık veya sakatlık durumunun olmayışı değil, bedensel, ruhsal ve sosyal yönden tam bir iyilik hali*” dir (Işık, 2016). Turizm ise; sosyal bilimler, coğrafya, turizm ve otelcilik terimi olarak üç temel bileşen üzerinden ele alınabilir. Turizm kavramı, sosyal bilimlerdeki tanımı ile herhangi bir yere, orada yerleşik olarak yaşayan insanların dışındaki kişilerin gelip, tatil, eğlence, arkadaş ziyareti ve benzeri amaçlarla konaklayıp, vakit geçirip para bırakması için o bölgede alınan iktisadi, siyasi ve kültürel faaliyetlerin tamamı olarak tanımlanabilir. Mevsimsel olarak yaz ve kış başta olmak üzere, tarih, sanat, doğa turizmi gibi bazı çeşitleri vardır.

Yine iç ve dış turistlerin veya tüketicilerin yaşadıkları, asıl ikamet ettikleri yerden, farklı bir bölgede, spor yapmak, iş toplantısı yapmak, görevli olarak bulunmak, eğitim görmek, sağlık ve sadece transit geçiş yapmak gibi amaçlarla bulunması esnasında, ihtiyaç duyabileceği konaklama, yeme içme ve benzeri tüm unsurların sağlanması ise en genel anlamı ile turizm kavramının tanımları arasındadır.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tanımına göre turizm, aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır: (Kültür ve Turizm Bakanlığı, Erişim Tarihi: 20.08.2018)

* Sağlık ve termal turizm

*Kış turizmi

¹ Bu çalışma, Yüksek İhtisas Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda görevli Öğr. Gör. Hakan AKAYDIN'ın, Doç. Dr. Özgür UĞURLUOĞLU danışmanlığında Hacettepe Üniversitesi Sağlık Yönetimi Yüksek Lisans Programında yürütmüş olduğu ve Aralık 2017 yılında kabul edilen “Sağlık Turizmi” adlı dönem projesinden türetilmiştir

- * Yayıla turizmi
- * Mağara turizmi
- * Av turizmi
- * Kongre turizmi
- * Golf turizmi
- * Yat turizmi
- * İpek yolu turizmi
- * İnanç turizmi
- * Hava sporları turizmi
- * Dağcılık turizmi
- * Akarsu-rafting turizmi
- * Su altı dalış turizmi
- * Kuş gözlemciliği turizmi

10.1. TURİZM KAVRAMI VE SAĞLIK TURİZMİ

Edinsel ve Adıgüzel'in (2014: 168) Dinçer'den (1993: 5) aktardığına göre turizm; "Latince "tournus" sözcüğünden türetilmiş olup dönme dönüş anlamına gelmektedir. Dönmek anlamına gelen "tourner" ve "tour" kelimeleri ise Fransızca da halen kullanılmaktadır ". Literatürde turizmle ilgili ilk tanımın ise 1905 yılında Guyer-Feuler tarafından yapıldığı bilinmektedir (Öztürk ve Bayat, 2011).

"Katılımcıların amaçlarına göre turizm çeşitleri sınıflandırıldığında geleneksel turizm ve alternatif turizm olmak üzere iki ana başlık altında toplanmaktadır. Yalnızca deniz, kum, güneş üçlüsünden faydalanarak tatil yapmak geleneksel turizm, denize girmek ve güneşlenmek dışındaki amaçlarla yapılan turizm türleri ise alternatif turizm olarak adlandırılmaktadır" (İnce ve Duman, 2007: 79; Aktaran: Öztürk ve Bayat, 2011: 140). Geleneksel turizmin dönemsel ve mevsimsel özelliği, turizm gelirlerini, artırmak isteyen ülkelerin alternatif turizm dallarına yönelmesini sebep olmaktadır. Dolayısı ile ülkeler turizm imkânlarını çeşitlendirmektedirler, bu anlamda sağlık turizmi de en önemli alternatif turizm dallarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sağlık Turizmi; "sağlığı koruma, iyileşme amaçlarıyla belirli bir süre için (genellikle 21 gün) yer değiştiren insanların doğal kaynaklara dayalı turistik bir tesise giderek kür uygulaması, konaklama, beslenme ve eğlence gereksinimlerini karşılaması sonucu doğan hareketlerdir." (Boz,2004; Aktaran: Aydın, 2012: 92). Edinsel ve Adıgüzel (2014: 170) ise; "Sağlık turizmi, en sade haliyle tedavi maksatlı yapılan seyahatler şeklinde tanımlanabilir. Sağlık turizmi tedavi amaçlı kaplıca veya diğer sağlık merkezlerine seyahat eden kişinin fiziksel iyilik halini geliştirmek amacıyla veya estetik cerrahi operasyonlar, organ nakli, diş tedavisi, fizik tedavi, rehabilitasyon vb. gereksinimi olanlarla birlikte uluslar arası hasta potansiyelini kullanarak sağlık kuruluşlarının

büyümesine olanak sağlayan bir turizm türüdür” demektedirler. Sağlık turizmi, asıl ikamet ettiği yerden başka bölgelere sadece sağlık amacı ile yer değiştiren, seyahat eden insanların oluşturduğu turizm türüdür şeklinde tarif edilebilir. Sağlık turizminin sınıflandırılmasını, termal turizm ve spa-wellnes turizmi, medikal turizm, yaşlılara ve özürllülere yönelik bakım ve iyileştirme, rehabilitasyon hizmetlerini de içeren turizm hizmetleri şeklinde sınıflandırabilmek mümkündür.

Türkiye'nin her üç sağlık turizmi alanında da yüksek bir potansiyele sahip olduğu bilinmektedir. Sağlık turizminin önemini kavramış olan Sağlık Bakanlığı ve özel hastaneler bu alanda son yıllarda önemli gelişmeler sağlamıştır. Nitekim bu bağlamda Sağlık Bakanlığının bu alanda belirlediği sağlık turizmi ve hasta başına düşen gelir hedefine ulaşabilmesi için sağlık turizmine taraf olan tüm paydaşların gereken çabayı göstermesi gerekmektedir.

Sağlık Turizmi Sunumunda Paydaşlar aşağıdaki gibi özetlenebilir (Sağlık Turizm Koordinasyon Kurulu, Satürk, Erişim tarihi:28.08.2018).

- * Ulaşım Sektörü
- * İnşaat Sektörü (başta yeni otelcilik yatırımları)
- * Finans Sektörü
- * Aracı Kurumlar,
- * Sağlık Kuruluşları
- * Seyahat Sektörü
- * İletişim ve Bilişim Sektörü
- * Turizm Sektörü
- * İnşaat Sektörü (başta yeni otelcilik yatırımları)
- * Sağlık Kuruluşları

Sonuç itibari ile insanlar hem geleneksel turizm alanında hem de tarih, sağlık, kültür ve benzeri amaçlarla alternatif turizm alanlarında çeşitli yerlere seyahat etmekte ve her iki alanda da ülkelerin konu ile ilgili olarak daha fazla turizm geliri elde etmek için çabaları artmaktadır.

10.1.1. Dünyada Sağlık Turizmi

Gelişen ve küreselleşen dünyada, seyahat imkân ve özgürlüklerinin artması, iletişim teknolojilerindeki artan imkânlar ile diğer ülkelerde gelişen yeni sağlıkta iyileştirme teknikleri ve bunların duyurulması, sağlık turizmin gelişmesindeki en büyük etkenlerden biri olarak karşımıza çıkmakta ve insanlar ikamet ettikleri ülkenin dışında sağlık sorunları için de hem ekonomik olarak hem de daha iyi seçenekler sunan ülkelerdeki mevcut çözüm önerilerini ve olanaklarını karşılaştırarak karar verebilmektedir.

Bazı ülkelerin sağlık turizmi kapsamındaki hizmetlerin düşük fiyatlarda olması, bu anlamda tercih edilirliliğinin artmasında önemli bir neden olarak karşımıza çıkmaktadır.

Singapur, Hindistan gibi ülkeler bu duruma örnek teşkil edebilir. Bunun yanı sıra sağlık işlemlerinin oldukça yüksek rakamlara denk geldiği ve mevcut sağlık ve sigorta sistemimin de bazı araştırmacılar tarafından eleştirildiği Amerika Birleşik Devletleri'nin dünya genelinde üst sıralarda yer almasının sadece fiyat avantajının tercih edilirlilik konusunda tek ve belki de en önemli kriter olmadığını göstermektedir. Bu anlamda denilebilir ki, fiyat avantajı olmasa da, günümüzde tüketiciler ve dolayısı ile sağlık hizmeti alanlar, ileri teknoloji ile donanmış sağlık hizmeti ve insan odaklı ve kaliteli bakım hizmetini tercih etmektedir. Bu bağlamda, sağlık turizmi sektörünün bu büyüklüğü birçok ülkenin dikkati çekmiş ve bu alanda açılımlar yapılmaya başlanmıştır.

Deloitte Sağlık Çözümleri Merkezi tarafından hazırlanan bir raporda, 2017 yılına kadar yaklaşık 15,8 milyon ABD hastasının ülke dışında bakım hizmeti alacağı tahmin edilmekte olup, bu durum ABD kliniklerine yaklaşık 373 milyar dolarlık da bir fırsat maliyeti getirmektedir (Gill ve Singh, 2011: 316).

1990'larda ortaya çıkan bazı faktörler, sağlık turizminin zeminin hazırlanmasını sağlayarak yayılmasına katkıda bulunmuştur. Gelişmiş ülkelerde yaşayan kişiler, yüksek tıbbi maliyetlerle, sigortadan teyit almanın zaman alması ve hizmetlerin yavaşlaması gibi aldıkları hizmeti olumsuz etkileyecek bazı etmenlerle karşı karşıya kalmışlardır. Bu durumun sonucu olarak, insanlar diğer ülkelerde sağlık hizmetleri konusunda alternatifler aramaya başlamışlardır. Pazar büyüklüğünün rakamsal değeri, ise 40-60 milyar dolar olan sağlık turizmi alanında, tahminler göstermektedir ki, ABD ve Avrupa ülkelerindeki pahalı tıbbi hizmetler, bu ülkedeki çok kişiyi, ülkelerinin dışında sağlık hizmeti aramaya yönlendirmiş durumdadır. (Hosseini vd., 2015:153)

Sonuç olarak gelişmiş ülkelerde, sağlık turizmi için seyahat eden sigortasız hasta sayısının her geçen gün artması ve yine artan rekabet koşulları ile gelişmiş ülkelerdeki yüksek fiyatlı sağlık hizmetleri, bu ülke vatandaşlarının alternatif ülkelerden hizmet almaya başlaması da yetkililerin gündeme aldığı ve çözüm aradığı konulardan biridir

Mevcut sağlık sistemindeki eksiklikler sebebi ile tıbbi bakımın daha pahalı hale gelmesi veya daha zor hale gelmesinin bir sonucu olan bu eğilimin ve sorunun çözülmesi ile sağlık sisteminin sadece ABD'de bile yılda 1.4 milyar dolar tasarruf sağlayacağı da öngörülmektedir. (Herrick, 2007: 28)

Dünyanın en büyük bütünsel tedavi merkezlerinden biri olarak bilinen Kerala (Hindistan) ,gençleştirme, ayurveda diye bilinen eski hindu hekimlik ve uzun yaşam sanatı ve yoga ile yapılan terapi alanlarında tüm dünyada popüler durumdadır. Geleneksel sağlık ile ilgili dallara ilaveten; plastik cerrahi, cerrahi, diş ve göz gibi diğer sağlık unsurlarını da barındıran Kerala'da, bu gelişmiş hizmetleri daha düşük maliyetlerle veren hastaneler ve tedaviler bulunmasına rağmen rekabet ortamında tek kriterin fiyat olmadığından hareketle, tüketicinin algılanan hizmet düzeyini beklenenlerden üste

çıkartmak için ciddi çalışmalar yapılmaktadır (Jyothis ve Janardhanan, 2009: 78-80). Dolayısı ile sağlık turizminde kalite konusu sağlık turizmi hizmeti alanların tercihlerinde karşımıza önemli bir belirleyici olarak çıkmaktadır.

Bir diğer sağlık turizmi türü olan üreme ve doğum turizmi de giderek artan ve büyüyen potansiyeli ile bu alanda hizmet almak isteyenlerin ve yatırımcıların dikkatini çekmektedir. Bazı durumlarda, hem tedavinin türü ve sunduğu imkânlar, bazı durumlarda da gelinen ülkedeki mevzuat, doğurganlık prosedürü ile ilgili yasa dışı olarak görülen bazı kanunlar, üreme turizmini doğrudan etkileyen etmenler arasındadır. Genelde ücretsiz olan bazı ek hizmetler ile doğacak çocuğun, yeni ülkenin vatandaşlığını ve kalıcı olarak ikamet etme iznini alıyor olması ve yine bazı ülkelerdeki evlat edinme prosedürlerinin kolaylığı da bu turizm türünün hızla gelişmesini etkileyen faktörlerdendir (Lee ve Spisto, 2007: 2).

Dünyada sağlık turizmi alanında öne çıkmak isteyen ülkeler, farklı yöntem ve stratejileri ile bu alandaki gelirlerini artırmaya çalışmaktadırlar. Malezya'nın sağlık turizmi stratejisi ise, hem fiyat avantajını, artan parayı eğlenceye ayırabilme seçeneğini ön plana çıkartmak, hem ülkenin doğal güzellikleri ile aslında cazip bir tatil yöreni kimliğini hatırlatarak, hem de hasta gizliliği gibi önemsenecek bir konuda yaptığı standardizasyonlardan bahsederek Sağlık Turizmi alanında bu uluslararası pastadaki payını büyütme için adımlar atmaktır (Aniza vd, 2009: 10).

Birçok sağlık turizm ürününün iklim anlamında nispeten daha ılıman ve doğal güzellik olarak alternatifler de sunan ülkelerde olduğu görülmektedir. Bu nedenle, ideal iklim koşulları, doğal kaynakları ve coğrafyayı içeren temel faktörler ve güzellikler, özellikle soğuk iklimlerden gelen ziyaretçiler cezbedici bir etkidir (Lee ve Spisto , 2007: 4).

İran'da ise sağlık turizmi alanındaki fırsatları fark eden ülke yetkilileri, akademisyenler ve tüm paydaşlar, buradan alınacak ekonomik girdiyi artırmak için ciddi güçlü ve zayıf yanlarını belirledikleri çalışmalar içine girmişlerdir.

Ülkenin sahip olduğu ve sağlık turizmi alanında üstünlük sağlayabilecek kültürel zenginliğe rağmen, İran'da sektörün yaşadığı güçlükleri ve sağlık turizminin gelişiminin önünde engel olarak gözüken detayları şu başlıklar altında incelemişlerdir: Ekonomik, sosyal, idari ve örgütsel, araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin geliştirilmesi gerektiği, konaklama tesisleri ve yeterlilikleri ile kültürel ve tanıtımla ilgili konular (Izadi vd, 2013: 90-92). Bu sorunların aslında sağlık turizmi alanında gelişme kaydetmek isteyen bütün ülkeler için geçerli olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, sağlık turizmi turizm gelirlerini artırmak için kullanılabilir, katma değeri en yüksek turizm alt sektörlerinin başında gelmektedir. Sağlık turizmi amacıyla ülkeye gelen turistlerin, sayıları nispeten tatil turistlerinden az da olsa, ülkeye sadece eğlence veya kültür turizmi ve benzeri sebeplerle

gelen turistlere göre sağlık için yapılan harcamalar da ilave olacağı için daha fazla para harcadığı bilinmektedir. (Medimagazin, Erişim tarihi Aralık 2017)

10.1.2. Türkiye’de Sağlık Turizmi

Türkiye’de Sağlık Turizmi için ise şunlar söylenebilir: Ülkemiz, coğrafi konum açısından elverişli olması ve yüksek kalitede, uygun maliyetli sağlık hizmeti sunumunun yapılabilmesi sebebiyle sağlık turizmi alanında önemli bir atılım yapmıştır. Türkiye dünya turizm bölgeleri arasında 2011 yılında 29 milyon turist ile 6.sırada bulunmakla birlikte elde edilen gelirler açısından ilk 10 ülke arasına girmemektedir (Kaya vd., 2013).

Bugün sağlık turizminde Hindistan, Tayland, Singapur, Malezya, Polonya ve Meksika gibi ülkeler önemli bir paya sahipken Türkiye henüz öncü ülkeler arasında yer almamaktadır ve dolayısı ile Türkiye'nin yaptığı atılıma rağmen bu pazardan istediği payı aldığı söylenemez. Oysa bilindiği üzere geleneksel turizm alanında Türkiye bu ülkelerin önünde sayılabilir. Ülkeye gelen yerli ve yabancı turist sayısı ile ülke ekonomisine katkı sağlayan döviz girişindeki artış eksenli olarak ülkemiz sıralamasını her geçen gün yukarılara doğru çıkartmaktadır. Bu çerçevede normal bir turist, konaklama barınma ve benzeri normal harcamalarına ilaveten sağlık alanındaki harcamalar da hesaba katıldığında oldukça fazla gelir getirme potansiyeline sahip olan sağlık turizmi, son yıllarda daha da önem kazanmış durumdadır.

Son dönemde dünyada ve ülkemizde sağlık turizmi alanındaki potansiyel, devletin de dikkatini çekmiş; bu durum, sağlık ve turizm alanlarında bakanlık düzeyindeki birtakım yasal düzenlemeler ile kendisini göstermiştir. Sağlık turizmi ve turist sağlığı uygulamaları, Türkiye’ye belirli bir süre için yasal yollarla giriş yapmış, Türkiye’de henüz sürekli oturma izni alamamış veya hali hazırda yurtdışında ikamet eden, eğitim amacı dışında bir şekilde ülkemizde bulunuyor olan kişilere sunulacak sağlık hizmetlerini kapsamaktadır.

Ülkemizin 2023 hedefleri arasında sağlık turizmindeki hedefi 2 milyon uluslararası hasta ve 10 milyar dolarlık bir ekonomik büyüklük olarak tespit edilmiştir. Bu noktadan hareketle illerin sağlık turizmi potansiyelinin belirlenmesinin ve geliştirilmesinin, illerin sosyo-ekonomik gelişimleri açısından önemli olduğu söylenebilir (Türsab Basın Bülteri, Erişim Tarihi: 20.08.2018).

Devletin sağlık turizmi konusunda artan ilgisi neticesinde, Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde 2010 yılında Sağlık Turizm Birimi kurulmuştur. 2011 yılına gelindiğinde ise birim, Sağlık Turizmi Koordinatörlüğü adıyla Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlanmıştır. Ardından 663 sayılı KHK gereği Bakanlıktaki yeniden yapılandırma kapsamında, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesine Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı olarak yapılandırılmıştır. 2015 yılında ise, güncel ihtiyaçlara cevap verebilmek adına “Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu-

SATURK” oluşturulmuştur. Konunun önemine istinaden, Sağlık Turizminin Geliştirilmesi başlığı, Onuncu Kalkınma Planında (2014-2018) öncelikli dönüşüm programları arasında kendisine yer bulmuştur (Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire başkanlığı, Erişim tarihi 29.09.2018).

2013 yılında yürürlüğe konulmuş, “Sağlık Turizmi Ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge” ile ülkemize uluslararası olarak yurtdışından gelen, sağlık turizmi kapsamındaki hastalar ile normal tatil ve benzeri amaçlarla gelmiş turistlere, özel sağlık kuruluşu ya da kamu kurumu hastanelerinde verilecek olan sağlık hizmetlerinin usullerinin ve başlıca esaslarının belirlenmesini amaçlamıştır. Sağlık turizmi ve turist sağlığı kapsamında sağlanan hizmetlerin fiyatlandırılması ve faturalandırması ile ilgili olarak; verilecek sağlık hizmetlerinin bedeli Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmekte olup, Sağlık Bakanlığı’na bağlı olan tüm sağlık kuruluşları bu yönergenin tarif ettiği, Türkiye’ye belirli bir süre için yasal yollarla giriş yapmış, Türkiye’de henüz sürekli oturma izni alamamış veya hali hazırda yurtdışında ikamet eden, eğitim amacı dışında bir şekilde ülkemizde bulunuyor olan uluslararası hastalar için Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından çerçevesi çizilen fiyat politikasını uygulamak durumundadır. Devlet Üniversitelerine bağlı olan tıp fakülteleri, Sağlık Bakanlığına bağlı sağlık kurum ve kuruluşları dışında kalan tüm özel sağlık kurum ve kuruluşları için ise serbest piyasa koşulları geçerlidir (Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge, Erişim tarihi: 29.08.2018).

Bu alanda, ilgili bakanlıkların yanı sıra, üniversitelerin de sağlık turizmine yönelik eğitime önem vermeye başladığı görülmektedir. Nitekim Turizm Fakültelerinde ve Sağlık Kurumları İşletmeciliği/ Sağlık Yönetimi bölümlerinde "Sağlık Turizmi" dersinin eğitim programlarına girmeye başladığı görülmekte olup, bazı üniversite ve yüksekokullarda 2016 yılından bu yana “Sağlık Turizmi İşletmeciliği” programı ile sektörün ihtiyacı olan, nitelik olarak gelişmiş sağlık ve turizm bilgisine sahip elemanlar yetiştirildiği görülmektedir.

Günümüzde kamu ve özel hastanelerde sağlık turizmi kapsamındaki hastaların yönetimi ve takibi noktasında uluslararası hasta ya da yurt dışı hasta departmanı gibi birimler oluşturulmuştur. Türkiye sağlık turizmi uygulamaları incelendiğinde özel hastanelere kamu hastanelerine göre daha çok hasta gelmektedir. Kamu hastanelerine gelen uluslararası hasta sayısında son yıllarda artış eğilimi vardır (Kayavd., 2013).

Bunlara ilave olarak özellikle akredite olmuş bazı özel hastanelerin ve üniversite hastanelerinin de bu konuya giderek artan bir önem verdikleri de gözlenmektedir. Sağlık turizmi alanında ilave bilgileri derli toplu tekrar sunmak amacıyla turizm, sağlık turizmi

ve sağlık kurumları işletmeciliği alanında yapılmış geçmiş dönemki çalışmalardan da faydalanılarak hazırlanan çalışmalar da bulunmaktadır (Tengilimoğlu, 2017).

Ülkemizde konunun artan önemi ile paralel olarak her geçen gün daha fazla sayıda gerek akademik ve bilimsel toplantılar, gerekse kamu kurumları tarafından düzenlenen çalıştaylar yapılmakta, sektörün daha ileri gidebilmesi için öneri ve yol haritaları geliştirilmektedir. Sektörün, alanında uzman ve bilinirliği yüksek ulusal ve uluslararası konuşmacılarına ve akademisyenlerine ilaveten, birebir görüşmelerin sağlandığı toplantılar yapılmakta, daha geniş katımlı paneller ve benzeri etkinliklerle, kongreye gelen Sağlık Sektörü ve Turizm Sektörü alanındaki davetliler, kamu ve özel kuruluşlar, STK'lar, yatırımcılar, Sağlık Turizmi alanında yatırım yapmak isteyen girişimcilere mevcut imknların üzerinde alternatif olanaklar sunmak için uygun bilgilerin paylaşıldığı mecralar olarak olumlu katkı sağlamaktadır. Yapılan bu çalışmalarda hedef, Türkiye olarak sağlık turizmi alanında hedef yükselten ülkemizdeki, tüm sağlık turizmi alanında hizmet verebilecek işletmelerin, yurt içi ve yurt dışlı mecralarda tanıtımını sağlayacak faaliyetleri oluşturmak, bilinirliğini sağlamak, sağlık turizmi konusunda tercih edilen ülkeler sıralamasında sesimizi duyurmak ve st sıralarda konumlanmamızı sağlamak ile bu büyümenin de getirebileceği muhtemel sorunlara zm aramak olarak ifade edilmektedir.

10.2. Sonuç

Ülkemizin geçirdiği süreç çerçevesinde, sağlık ve turizm alanlarında yapılan uygulamalar ve yansıyan sonuçlar göstermektedir ki, Türkiye; başta devlet kanalı ve teşvik edilen sivil toplum kuruluşları ve özel sektör vasıtası ile sağlık hizmetlerinin ve sağlık kuruluşlarının yurt dışı tanıtımını, yurt dışına poliklinikler ve tanıtım ofisleri açarak, etkin ve profesyonel tutundurma faaliyetleri ile gerçekleştirmelidir. Bu ofislerde ve düzenlenen etkinliklerde dünyada alanında isim yapmış, bilinirliği yüksek ve tanınmış Türk doktorlarından tanıtım yüzü olarak destek alınmasının olumlu bir etki yaratacağı düşünülmektedir.

Özellikle sağlık turizminde, Hindistan, Güney Kore, Malezya, Singapur, Tayland gibi Asya lkelerinin önemli oranda turist çekiyor olmasından hareketle, Türkiye sağlık turizminin tanıtımında, öncelikle bu ülkelerin faaliyet planlarını hedef ve örnek aldığı takdirde hedefi gerçekleştirmede büyük adımlar atılabilecektir. Dolayısıyla, Türkiye'nin rakipleri ile kendisini objektif olarak mukayese (benchmark) etmesinde fayda olduğu düşünülmektedir.

Sağlık turizmi alanında doğru atılması halinde Türkiye'nin önümüzdeki dönemde hedeflediği ekonomik büyüklüğe hem gelen hasta sayısı hem de hasta başına düşen gelir eksenli çok rahat ulaşabilecek potansiyele sahip olduğu bir gerçektir.

Yurtdışından gelen sağlık hizmeti talebinde bulunan kişilere, daha kaliteli sağlık hizmetini, maliyetleri yükseltmeden sunmaya devam edilmelidir. Sağlık sektörü paydaşlarının sağlık turizminden faydalanmak isteyen turistlerin beklentilerini ve bakış açılarını anlamaları, bu alanda yaşanacak gelişmelere hız kazandıracaktır.

Tarihsel ve turistik yapılanması güçlü bir ülke olarak Türkiye, aynı zamanda termal tesis ve sağlık turizmi alanında önemli bir alt yapıya sahiptir. Bu güçlü yönlerin farkına daha çok varılıp, ön plana çıkartılması ile uluslararası rekabet ortamında, ülkemizin sağlık turizmi alanında sahip olduğu avantajların en iyi şekilde değerlendirilmesi, sağlık turizminde daha etkin bir duruma getirilmesi bakımından önem arz etmektedir. Sağlık turizmi amacıyla ülkemize gelen turistlerin, ülkemize özgü zengin, kültürel, tarihi ve doğal güzelliklerinden de yararlanabilecekleri, bütünleşik sağlık turizm hizmetlerinin sunulabilmesi, bu anlamda ürün çeşitliliğini de sunması ve turizm ürününü dönemsellikten çıkartabilmesi özelliği ile bu alandan hedeflenen gelirin artmasını sağlayacaktır. Bu yönüyle de sağlık turizmi son yıllarda Türkiye’de önem verilen bir konu olmuştur ve Sağlık Bakanlığı’nın son stratejik planlarında sağlık turizmine yönelik stratejik hedeflere yer verilmektedir.

İçinde bulunduğumuz yüzyılda yaşanan çevresel değişim ve artan rekabet, tüm kurum ve kuruluşların olduğu gibi sağlık işletmelerin de salt mevcut iş akışlarına ve kendi alanlarına odaklanarak hedeflenen başarıya ulaşabilecekleri anlayışının doğru olmadığını ortaya koymuştur. Artık yoğun rekabet ortamında faaliyet gösteren sağlık kurumları, çevresel değişimler ve küreselleşme karşısında varlıklarını sürdürebilmek ve bununla da kalmayarak etkililiklerini artırabilmek adına rekabet ortamının gerektirdiği değişimleri benimsemek ve hayata geçirmek durumunda kalmaktadırlar. Söz konusu uyum ise çalışanların gerçekleştirdikleri faaliyetlerin amaçlarını benimsemesi bunun için de karar süreçlerinde yer alması ve etkili şekilde yönlendirilmeleri gerekliliği fikrine dayanmaktadır. Bu bağlamda, sağlık turizminden pay almak isteyen kurum ve kuruluşlarda çalışan gerek sağlık personelinin, gerekse idari ve destek personelinin tamamının sağlık turizmi ile ilgili olarak bilinçlendirilmesi ve eğitilmesi, hedef pazara göre en az bir yabancı dil öğrenmesinin yerinde olacağı değerlendirilmektedir. İlaveten, Türkiye’nin sağlık turizmi liginde öncü ülkelerden olabilmek için rekabetçi fiyat politikası izlenmesi, hastanelerin uluslararası akreditasyonunu güçlendirmesi, ileri teknolojiyi tercih etmesi gerekmektedir.

Sağlık turizmi ve turistlerin sağlığı kapsamında hizmet alan hastalara ait hastane fatura bedelleri ile Teşhis İlişkili Gruplar (TİG) fatura bedelleri arasındaki farkların ortadan kaldırmak amacıyla bu gruptaki hastalar için TİG’de farklı bir ücretlendirme politikasının gerekliliği değerlendirilmektedir. Bu çalışmalar ileride tamamen geçilecek olan TİG uygulaması içinde oldukça önem arz etmektedir. Ayrıca uzun vadeli sağlık turizmi gelir

hedeflerine ulaşabilmek için sağlık turizminin maliyetleri ve sunulan sağlık hizmetlerinin gerçek maliyetlerine dayalı ücretlendirme yapılması önerilebilir. Sağlık Bakanlığı tarafından tahmini değerler üzerine yapılan bir araştırmada; 2012 yılı itibariyle sağlık turizminde yatan hasta başına özel hastanelerde 12.000 US\$, kamu hastanelerinde 9.000 US\$ gelir edilebileceğini belirtilmiştir. Ayrıca turistin sağlığı kapsamında yatan hasta başına özel sektörde 4.000 US\$, kamu sektöründe ise 2.000 US\$ gelir sağlanabileceği açıklanmıştır (Kaya vd., 2013)

Sağlık turizminin ülkeler açısından taşıdığı önem göz önüne alındığında; Sağlık Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı'nın işbirliği içinde hareket etmesinin, ülkeler arası iletişimin geliştirilmesinin, sağlık hizmetlerinde kalitenin yakalanması için sağlık hizmetinin standartlara uygun olarak verilmesinin ve hizmet sunum sürecinde yer alan personelin eğitilmesinin önemli katkılarının olacağı düşünülmektedir (Özsarı ve Karatana, 2013).

Ülkemiz açısından bakıldığında ve akredite olan sağlık kuruluşları ile iyi yetişmiş uzman personelin varlığı ve sahip olunan turizm olanakları bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Türkiye'nin sağlık turizminin gelişimi açısından gelecek vaat eden bir ülke olduğu düşünülmekte, sağlık turizmi ile ilgilenen kurumların işbirliği içinde olmasının ve yapılacak tanıtımların faydalı sonuçlar doğuracağı değerlendirilmektedir.

Son tahlilde, ülkemiz, özellikle, Sağlıkta Dönüşüm Programı'na 2007 yılında sonradan eklenen bileşenlerden olan sağlık turizmi maddesinin ardından sağlık turizmi alanında yapılan açılımlar ve çalışmalar daha da hissedilir ve gözle görülür hale gelmiştir. Bu gelişmeler sadece ülkemizde değil, pastadan pay almak isteyen bütün dünya ülkelerinde süratle devam etmekte ve konunun önemi her geçen gün artmaktadır.

Kaynaklar

Aniza I., Aidalina M., Nirmalini R., Inggit M.C.H., Ajeng T.E. , (2009) *Health Tourism in Malaysia: the strength and weaknesses*, Department of Community Health, Universiti Kebangsaan Malaysia, Medical Centre. Jurnal of Community Health 2009: Vol 15 Number 1

Aslan H, Zengin N. Top M.; (2016) *Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Uygulamalarının Tedavi Bedelleri ve Teşhis İlişkili Gruplar Açısından Değerlendirilmesi*, 10. Sağlık ve Hastane İdaresi Kongresi 1-3 Aralık 2016, Kızılcahamam, Ankara

Aydın O. (2012) *Türkiye'de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi*KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi & Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, Karaman

Demir Bilgin İ., Uğurluoğlu Ö. Ve Ürek D. (2017) *Liderlik ve Örgüt Kültürü Arasındaki İlişki: Bir Literatür İncelemesi* Journal of Strategic Research in Social Science (JoSReSS) www.josress.com ISSN: 2459-0029, Year: 2017 Volume: 3 Issue: 2

Edinsel S. ve Adıgüzel O. (2014). *Türkiye'nin Sağlık Turizmi Açısından Son Beş Yılda Dünya Ülkeleri İçindeki Konumu ve Gelişmeleri*. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 2, ss.167-190

Gill H. ve Singh N., (2011) *Exploring the Factors that Affect the Choice of Destination for Medical Tourism*, Journal of Service Science and Management, 2011, 4, 315-324

Herrick D. M. (2007) *Medical Tourism: Global Competition in Health Care*, National Center for Policy Analysis, Report No. 304 November 2007 ISBN #1-56808-178-2

Hosseini S.M vd (2015) *Development Strategy of Health Tourism in Iran*, Int J Travel Med Glob Health. 2015;3(4):153-158

Işık O. (2016) *Sağlık Kurumları Yönetimi Tezsiz Yüksek Lisans Programı SKY-675 Sağlık ve Hastane Yönetimi Ders Notları* Sağlık ve Sağlık Hizmetleri/ Hacettepe Üniversitesi

Izadi M., Saadat S.H., Ayoubian A., HashemiDehaghi Z., Karbasi M.R., Jalali A.R., (2013) *Health Tourism in Iran; Identifying Obstacles for Development of This Industry*, International Journal of Travel Medicine & Global Health Volume 1, Issue 2, Summer 2013

Jyothis T ve Janardhanan V.K (2009) *Service Quality in Health Tourism: An Evaluation of the Health Tourism Providers of Kerala (India)* South Asian Journal of Tourism and Heritage (2009), Vol. 2, No. 1

Kaya S., Yıldırım H.H., Karsavuran S., Özer Ö. (2013). *Türkiye Medikal Turizm Değerlendirme Raporu*, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı/Ankara.

Kördeve M.K. (2006) *Sağlık Turizmine Genel Bir Bakış ve Türkiye'nin Sağlık Turizmindeki Yeri*, Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Dergisi, www.saysad.org

Lee C. Ve Spisto M, (2007), *Medical Tourism, the Future of Health Services, Going for Gold ~ Best Practices in Ed. & Public* Sayfa: 07-07

Medimagazin, Erişim adresi: <http://www.medimagazin.com.tr/ana-sayfa/guncel/tr-saglik-turizmine-gelen-turistler-10-kat-dahafazlaharcama-yapiyor-1-11-66341.html>, Erişim Tarihi: Aralık 2017

Özsarı S.H., Karatana, Ö. (2013) *Sağlık Turizmi Açısından Türkiye'nin Durumu*, Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi, 24(2):136-144

Öztürk M. ve Bayat M. (2011). *Uluslararası Turizm Hareketlerinde Sağlık Turizminin Rolü ve Kalite Çalışmalarının Önemi Bir Literatür Çalışması*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İİBF Dergisi, Yıl 2011, Cilt 1, Sayı 2: 135 – 156

Resmi Gazete, *Uluslararası Sağlık Turizmi ve Turistin Sağlığı Hakkında Yönetmelik*, Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2017/07/20170713.html>, Erişim Tarihi: Ağustos 2018

Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı Kapsamında Sunulacak Sağlık Hizmetleri Hakkında Yönerge, Erişim adresi: <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/440,yonerge--saglik-turizmi-ve-turist-sagligi-kapsaminda-sunulacak-saglik-hizmetleri-hakkinda-yonergepdf.pdf?0>, Erişim Tarihi: 29.08.2018

Saturk, *Sağlık Turizmi Koordinasyon Kurulu*, Erişim adresi: <http://www.saturk.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf> :9; Erişim Tarihi 28.08.2018,

<http://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/10944,02> , Erişim Tarihi: Aralık 2017

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Erişim adresi <http://www.kultur.gov.tr/TR,96269/turizm-cesitleri.html>, Erişim Tarihi: 20.08.2018

T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sağlık Turizmi Daire Başkanlığı, Erişim adresi: <http://saglikturizmi.gov.tr/TR,184/tarihcemiz.html> Erişim Tarihi 29.08.2018 <http://saglikturizmi.gov.tr/TR,13292/baskanligimiz-gorev-alani.html> Erişim Tarihi: 20.08.2018

Tengilimoğlu D. (2017) *Sağlık Turizmi*, 2. Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara

Türsab *Basın Bülteni*, Erişim adresi: https://www.tursab.org.tr/tr/basin-odasi/basin-bultenleri/tursab-ve-tursaf-arasinda-saglik-turizmi-is-birligi-protokolu-imzalandi_17734.html Erişim Tarihi: 20.08.2018 http://www.tursab.org.tr/dosya/12186/saglikturizmiraporu_12186_5485299.pdf Erişim Tarihi: Aralık 2017